

BUXORO VILOYATIDA HUNARMAND SHOGIRDLAR FAOLIYATI TAHLILI

Ergasheva Aziza Farmonovna

Buxoro davlat universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Buxoro azaldan hunarmandlar yurti bo'lib, hunarmandchilik sirlari shogirdlarga usto-hunarmandlar tomonidan o'rgatib boriladi. Bu borada Buxoroda 10 ta hunarmandchilik markazlarida hunar sirlari usto-hunarmandlar tomonidan o'rgatib kelinmoqda. Hunarmandchilik markazlarida shogirdlar soni chegaralanmagan bo'lib, tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi tomonidan ustoz-shogird an'anasi asosida o'quv kurslari tashkil etilib davlat tomonidan bir qancha imtiyozlar berib kelinmoqda.

Kalit so'zlar: hunarmandchilik, ustoz-shogirdlik an'analari, hunarmandchilik markazi, hunarmandchilik turlari.

Аннотация. Бухара издавна была страной ремесленников, и секретам ремесла обучают студентов мастера-ремесленники. В связи с этим в 10 ремесленных центрах Бухары секретам ремесла обучают мастера. Число учеников в ремесленных центрах не ограничено, Агентство по развитию предпринимательства организует учебные курсы на основе традиции наставника-ученика, а государство предоставляет ряд льгот.

Ключевые слова: ремесла, традиции мастерства, ремесленный центр, виды ремесел.

Abstract. Bukhara has been a land of craftsmen since ancient times, and the secrets of craftsmanship is taught to students by master craftsmen. In this regard, in 10 handicraft centers in Bukhara, the secrets of the craft are being taught by master craftsmen. The number of apprentices in the craft centers is not limited, and the entrepreneurship development agency has been organizing training courses based on the mentor-apprentice tradition, and the state has been providing a number of benefits.

Key words: crafts, traditions of master-apprenticeship, craft center, types of crafts.

Bugungi kunda ham ustoz-shogirdlik an'analari ko'plab mehnat jamoalarida, shu jumladan, hunarmandchilik faoliyatida qo'llanib keladi. Biroq, hozirgi vaqtda kadrlar siyosatida olib borilayotgan islohotlar ustozlikni rasmiy va professional

tartibda amalga oshirishni talab qiladi. Hayotda yozilmagan, ammo unga amal qilinmasa, xunuk oqibatlariga olib keladigan qonunlar bor. Shulardan biri ustoz va shogirdlik munosabatlaridir. Xalq orasida ustoz va shogirdlik odobi, qadriyati, muloqot shartlari ana shunday yozilmagan qonunlar shaklida million yillardan buyon yashab, kamolga yetib, rivojlanib kelayotir.

Biron bir kasb egasi yo‘qki, u ustoz ko‘rib kamolga yetmagan bo‘lsin. Ustoz va shogirdlik rishtalari juda nozik bo‘lib, sal qaltis harakat qilinsa, uzilishi, keyin ulanganda ham tugun qolishi mumkin. Ana shunday hol yuz bermasligi uchun, avvalo, shogird ustoziga cheksiz mehr qo‘yishi, ishonishi, uning har bir so‘zi, xatti-harakatini tushunishi, unga rioya qilishi shart. Shogird ustozidan o‘rganganlarini maromiga yetkazib, mustaqil ish boshlashdan oldin ustozini rozi qilib, duosini olishi ham odat tusiga kirgan. Shogird-ustoz rahbarligida bilim yoki hunar o‘rganayotgan muddatda uning har bir harakati va ish uslubini, hatto nimani qayerga qo‘yish, qaysi tomoniga ko‘proq e‘tibor berish holatlarini ham sinchiklab kuzatishi talab qilinadi[1].

1-jadval.

**Buxoro viloyatidagi hunarmandchilik markazlari to‘g‘risida ma’lumot
(2023-yil oktyabr holatiga ko‘ra)**

№	Hududi nomi	Hunarmandchilik markazi nomi	Yo‘nalish turi	Yaratilgan ish o‘rni	Faoliyatni boshlagan yili
1	Buxoro shahar	“Bukhara silk carpets handmade”	Qo‘lga gilam to‘qish	80	1997 yil
2	Buxoro shahar	“Buxoro zargarlik markazi” zargarlik markazi	Qimmatbaho metaldan yasalgan buyumlar	20	2022 yil
3	Buxoro shahar	"Bukhara Nice carpet" gilamchilik markazi	Qo‘lga gilam to‘qish	60	2020 yil
4	Buxoro shahar	“Malika Sulton” zardo‘zlik markazi	Zardo‘zlik	150	2022 yil
5	Buxoro shahar	“Ustoz-shogird” amaliy san’at markazi”	Miniatyura, rang tasvir, naqqoshlik va bo‘yoqli naqshlar.	20	2019 yil
6	Buxoro shahar	Modarixon madrasasi hunarmandchilik markazi	Barcha yo‘nalishlar	30	2022 yil
7	Buxoro shahar	“Usta davron miniatyura” markazi	Miniatyura, rang tasvir, naqqoshlik	40	2019 yil

			va bo'yoqli naqshlar.		
8	Buxoro tuman	B.Naqshband hunarmandchilik markazi	Somon san'ati, Miniatyura, yog'och o'ymakorligi, kashrado'zlik yo'nalishlari	40	2021 yil
9	G'ijduvon tumani	Kulol ustozoda markazi	Kulolchilik.	20	2017 yil
10	Vobkent tumani	Zardo'zlik markazi	Zardo'zlik	30	2022 yil

Ushbu ustoz-shogird an'anasi kasb-hunar egalari, ayniqsa Buxoro viloyati hunarmandlar faoliyatida alohida o'ringa ega. Xususan, 2023-yil 1-oktyabr holatiga ko'ra Buxoro viloyatida jami 10 ta hunarmandchilik markazlari faoliyat olib bormoqda(1-jadval). Hunarmandchilik markazlarida shogirdlar soni chegaralanmagan bo'lib, tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi tomonidan ustoz-shogird an'anasi asosida o'quv kurslari tashkil etganlarga subsidiya asosida ustalarga va shogirdlarga oylik ish haqqi to'lanmoqda. Tikuvchilik mashinkalari va asbob uskunalari ajratilmoqda, yillik 14% foiz stavkada 300 mln.so'mgacha imtiyozli kreditlar, ijtimoiy soliq stavkasi yiliga bazaviy hisoblash miqdorining 1 baravari miqdorida belgilangan, faoliyat yuritish joyidan qat'iy nazar kommunal infratuzilma xizmatlari haqqini to'lash aholi uchun belgilangan tariflar bo'yicha va shartlar asosida amalga oshirilishi, mahalliy va xorijiy ko'rgazma va savdo yarmarkalarda qatnashish kabi imtiyozlardan foydalanadi[2,9,10].

Yuqoridagi jadval ma'lumotlariga asosan tahlil qiladigan bo'lsak: Buxoro shahridagi "Bukhara silk carpets handmade" markazida 80 nafar shogird, "Buxoro zargarlik markazi"da 20 nafar shogird, "Bukhara Nice carpet" gilamchilik markazida 60 nafar shogird, "Malika Sulton" zardo'zlik markazida 150 nafar shogird, "Ustoz-shogird" Amaliy san'at markazida 20 nafar shogird, Modarixon madrasasi hunarmandchilik markazida barcha yo'nalishlar bo'yicha 30 nafar shogird, "Usta davron miniatyura" markazida 40 nafar shogird, Buxoro tumanida joylashgan B.Naqshband hunarmandchilik markazida somon san'ati, miniatyura, yog'och o'ymakorligi, kashrado'zlik yo'nalishlarida 40 nafar shogird va G'ijduvon tumanidagi Kulol ustozoda markazida 20 nafar shogird ustoz hunarmandlardan hunar sirlarini o'rganib kelmoqda.

2-jadval.

Buxoro viloyatida a'zo hunarmand shogirdlar tarkibi (2023-yil oktyabr holatiga ko'ra)

№	Tuman/shahar nomi	Jami	A'zo shogirdlar tarkibi					
			Erkaklar	%	Ayollar	%	Yoshlar	%
Jami		6285	1980	31.50%	4305	68.50%	4080	64.92%
1	Olot tumani	111	23	20.72%	88	79.28%	59	53.15%
2	Buxoro tumani	491	141	28.72%	350	71.28%	291	59.27%
3	Vobkent tumani	430	45	10.47%	385	89.53%	227	52.79%
4	Buxoro shahri	847	272	32.11%	575	67.89%	522	61.63%
5	G'ijduvon tumani	649	242	37.29%	407	62.71%	416	64.10%
6	Kogon shahri	369	160	43.36%	209	56.64%	329	89.16%
7	Jondor tumani	556	127	22.84%	429	77.16%	271	48.74%
8	Kogon tumani	454	121	26.65%	333	73.35%	396	87.22%
9	Qorako'l tumani	532	205	38.53%	327	61.47%	333	62.59%
10	Qorovulbozor tumani	40	0	0.00%	40	100.00%	32	80.00%
11	Peshku tumani	549	227	41.35%	322	58.65%	300	54.64%
12	Romitan tumani	681	308	45.23%	373	54.77%	594	87.22%
13	Shofirkon tumani	576	109	18.92%	467	81.08%	310	53.82%

Shu jumladan, Buxoro shahridagi zargarlik, zardo'zlik, gilamchilik va miniatyura markazlari ommaviy tarqalgan bo'lib, ularning o'rtacha shogirdlar soni 50 nafardan 100 nafargacha bo'ladi. Buxoro tumanidagi hunarmandchilik markazi va G'ijduvon tumani Kulol ustozoda markazi esa kichikroq bo'lib, 20 nafardan 40 nafargacha shogirdlar bilan faoliyat ko'rsatadi.

Yuqoridagi 2-jadvalda berilgan ma'lumotlar asosida, viloyatda jami 6285 nafar a'zo shogirdlar mavjud. Ularning 1980 nafari erkaklar (31.50%), 4305 nafari ayollar (68.50%) va 4080 nafarii yoshlarni (64.92%) tashkil etadi. Eng ko'p a'zo shogirdlarga ega bo'lgan hudud Buxoro shahri bo'lib, 847 nafar a'zo shogird

mayjud. Buxoro shahrida faoliyat yuritayotgan hunarmandlarning 272 nafari erkak (32.11%), 575 nafari ayol (67.89%) va 522 nafar yosh (61.63%) shogirdlari hisoblanadi. Eng kam a'zo shogirdlarga ega bo'lgan tuman Qorovulbozor tumani bo'lib, faqat 40 ta a'zo shogird bor va ularning hammasi ayollar (100%) hisoblanadi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, hunarlarning kelajak avlodga o'rgatish, meros sifatida qoldirishda ustozning roli katta. Ustoz shogirdiga har tomonlama o'rnak bo'ladi, uni to'g'ri yo'lga boshlaydi. Ustozlarning shogirdi bo'lish ham sharaflı va ma'sulyatli burch hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Toshtemirova, U. (2023). USTOZ-SHOGIRD AN'ANALARINI KELAJAK YOSHLARIGA KENG MIQYOSDA TADBIQ ETISH!. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(4 Part 2), 40-41.
2. Uzbekistan, V. (2021). Ergasheva Aziza Farmonovna. ВОЗМОЖНОСТИ И ДОСТИЖЕНИЯ НАУКИ, 24.
3. Эргашева, А. (2023). Хунармандчилик махсулотлари бозорида хизмат кўрсатишнинг ўзига хос хусусиятлари. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 34(34).
4. Эргашева, А. (2023). РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРИВИЛЕГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ РЕМЕСЕЛ. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 36(36).
5. Эргашева, А. (2023). МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В СФЕРЕ РЕМЕСЕЛ В МАХАЛЛЯХ. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 36(36).
6. Эргашева, А. (2023). HUNARMANDCHILIK SOHASIDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO 'NALISHLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 35(35).
7. Эргашева, А. (2023). HUNARMANDCHILIK MAHSULOTLARI BOZORIGA XIZMAT KO'RSATISHNING RIVOJLANISHINI HOZIRGI DARAJASI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 32(32).
8. Эргашева, А. (2023). ANALYSIS OF CURRENT PROBLEMS AND OPPORTUNITIES IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL TOURISM INDUSTRY OF UZBEKISTAN. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 29(29).
9. <https://www.buxstat.uz/uz/haqida/markaziy-apparat> - Buxoro viloyati statistika bo'limi ma'lumotlari
10. "Hunarmand" uyushmasi Buxoro viloyat boshqarmasi ma'lumotlari
11. Тойирова, С. А. (2021). ОСНОВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПРОДУКТА В СЕКТОРЕ ТУРИЗМА. In *АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ* (pp. 277-287).

12. Toyirova, S. (2023). PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE SERVICES OF ACCOMMODATION FACILITIES. *Journal of new century innovations*, 28(1), 161-164.
13. Atoevna, T. S. (2021). Features of the Development of the Tourist Services Market in Uzbekistan. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(3), 211-217.
14. Bozorova, S. K., Toyirova, S. A., Kodirovna–Lecturer, B. S., & Atoevna–Lecturer, T. S. (2021). Classification of traditional advertising in the promotion of tourist destinations. *Academy*, (4 (67)).
15. Kodirovna, B. S., Atoevna, T. S., & Oktyamovna, A. S. (2020). Main features of advertising in tourism. *Economics*, (4 (47)), 38-40.
16. Zayni o'g'li, N. S., & Ergasheva, A. F. (2023). THE CURRENT STATE OF THE ONLINE TOURISM MARKET OF UZBEKISTAN AND THE USE OF MARKETING METHODS IN ITS DEVELOPMENT. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(3), 227-230.
17. Faizieva, S. K., & Zakirova, M. I. (2023). THE ROLE AND PLACE OF SMALL BUSINESS IN THE DEVELOPMENT OF THE SERVICE SECTOR IN UZBEKISTAN. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(4), 858-864.
18. Kudratovna, F. S., & Plkhomovna, Z. M. (2023). THE ROLE AND PLACE OF SMALL BUSINESS IN THE DEVELOPMENT OF THE SERVICE SECTOR IN UZBEKISTAN. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 16(3), 134-140.
19. Файзиева, С. К., & Умиров, Ж. Т. (2021). ОБЪЕКТЫ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ. *Вопросы науки и образования*, (1 (126)), 7-14.
20. Файзиева, С. К., Жураева, Г. А., & Баратова, М. Б. (2021). ОСОБЕННОСТИ ПИТАНИЯ ПРИ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ. *Вопросы науки и образования*, (11 (136)), 11-17.
21. Davronov, I. O., Fayziyeva, S. K., & Isomov, B. S. (2020). The importance of marketing analysis for predicting the prospects of restaurants in Bukhara hotels. *Economics*, (1), 29-31.
22. Jafarova, K. (2023). Conservation and promotion of Bukhara's historical center using digital technologies. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 38(38).
23. Khalimovna, J. K. (2023). INFLUENCE OF LOCAL FOOD ON TOURIST MOTIVATION IN BUKHARA. *Journal of new century innovations*, 31(1), 121-124.
24. Khalimovna, J. K. (2023). THE ROLE OF FAMILY BUSINESSES IN THE ECONOMY OF THE COUNTRY: THE EXAMPLE OF BUKHARA REGION. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 11(3), 91-95.